

Η ΠΑΛΗΑ ΑΘΗΝΑ ΣΑΝΑΖΗ

Ραδιοφωνική έκπομπή διά
τὴν 23 Ἀπριλίου 1972
ἡμέραν ΚΥΡΙΑΚΗΝ
καὶ ὥραν: 20.30 - 21.00

Τὴν ἐκπομπὴν παρουσιάζουν ὁ ΚΩΣΤΑΣ ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ καὶ ὁ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ. Τραγουδοῦ ἡ ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ.

163^m

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀγαπητέ μου Γιάνκο, σήμερα θά κάνωμε μιὰ μικρὴ παρέκκλισι ἀπὸ τίς συνηθισμένες μας ἀναμνήσεις.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δηλαδή, τί εἴδους παρέκκλισι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μὴν ξεχνᾶς ὅτι ἔχομε ἐφέτος 1972 καὶ ἔχουν περάσει πενήντα χρόνια ἀπὸ τὴν Μικρασιατικὴ Καταστροφὴ. Προχθὲς ἀδόμη, τὴν περασμένη Δευτέρα, ἔγινε στὸν Πειραιᾶ, στὴν αἴθουσα τοῦ Πειραιῶκοῦ Συνδέσμου, μιὰ ἀναμνηστικὴ ἑορτὴ σχετικὴ μ' αὐτὴν τὴν πεντηκονταετία πού πέρασε...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ναί, τό ξέρω. Τό θέμα ἦτανε " Λυρικὴ Νοσταλγία τῆς Σμύρνης μέ ὀμιλίες, ἀπαγγελίες ὅλες σχετικὲς μέ τὴν Σμύρνη καὶ τὴν παλιὰ τῆς ὀμορφιά καὶ δόξα.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἔχω λοιπὸν τὴν γνώμη ὅτι δέν πρέπει ν' ἀγνοήσωμε τό γεγονός αὐτό. Θά μοῦ πῆς - καὶ τό ξέρω - ὅτι ἔμεῖς μιλάμε πάντα γιὰ τὴν παλιὰ μας τὴν Ἀθήνα. Τί μπαίνει στὴ μέση ἡ Σμύρνη; Πρῶτα πρῶτα, μὴν ξεχνᾶς ὅτι ἔμεῖς οἱ δύο πού μιλάμε, κάνομε ἤδη αὐτὴν τὴν συζυγία Ἀθήνας καὶ Σμύρνης, ἀφοῦ ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς δύο μας εἶναι ἀθηναῖος καὶ ὁ ἄλλος Σμυρνητός. Ὅμως γιὰ νά εἴμαστε πιό συνεπεῖς στὴν κουβέντα μας, θά θυμηθοῦμε τὴν Σμύρνη ἀπὸ ἀπόφωσ ἀθηναϊκῆς.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ 'Ομολογῶ ὅτι αὐτό δέν τό καταλαβαίνω. Θά θυμηθοῦμε τήν Σμύρνη ἀπό ἀπόψεως ἀθηναϊκῆς ; πῶς δηλαδή ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Θά πῶμε μερικῆς δεκαετίες πίσω ἀγαπητέ μου Γιάγνο καί θά φθάσωμε στά 1883...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Στά 1883 ; Δηλαδή ἑνενηντα χρόνια πίσω ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιά τήν μαθηματική ἀκρίβεια, 89 χρόνια. Τήν λαμπρή τοῦ 1883.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τί μπορεῖ νά ἔγινε τό Πάσχα τοῦ 83 πού νά ἔχη σχέσι μέ τήν Σμύρνη ; "Α... ξέρω, ξέρω, ξέρω... Μάλιστα, ἔχεις δίκαιο. Εἶναι κοσμοϊστορικό αὐτό τό γεγονός. Στά 1883 καί μάλιστα γιά τίς ἑορτές τοῦ Πάσχα, τέτοιοιον μήνα ἀκριβῶς, τόν 'Απρίλη, γίνεται μιά κρουαζιέρα ἀπό τήν Σμύρνη στήν 'Αθήνα καί τό καταπληκτικό εἶναι ὅτι σ'αὐτήν τήν πασχαλινή ἐκδρομή, σ'αὐτό τό μεγάλο γιά τήν ἐποχή του ταξίδι, ἔλαβαν μέρος μόνο γυναῖκες, σμυρνιῆς κυρίες καί δεσποινίδες πού θέλανε νά ἐπισκεφθοῦνε τήν μητρόπολι, τήν 'Αθήνα.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπράβο Γιάγνο. Δύο τινά μποροῦν νά συμβαίνουν. "Ἡ ξέρεις καλῶς τήν ἱστορία τῆς Σμύρνης ἢ δέν ἀγνοεῖς τήν ἱστορία τῆς 'Αθήνας. Τό γεγονός εἶναι ὅτι ἐδῶ κι'ὀγδόοντα ἑννέα χρόνια, ἔγινε αὐτό τό μεγάλο τόλμημα, νά ξεκινήσουν γυναῖκες μόνες τους γιά ἕνα τέτοιο ταξίδι καί ἂν τυχόν δέν ξέρομε τίς ἐντυπώσεις τους ἀπ' αὐτήν τήν πασχαλινή ἐκδρομή, ξέρομε τίς ἐντυπώσεις τῶν ἀθηναίων ἀπό τέτοιες ἐπισκέπτριες. Στά 1883, ἦταν ὁ πρῶτος χρόνος καί μάλιστα ὁ πρῶτος μήνας πού ἔβγαλλνε ὁ Ρωμηός τοῦ Λουρη καί φυσικά, ὁ μέγας ἐκεῖνος χαριτολόγος δέν τό ἀγνόησε τέτοιο γεγονός. 'Ορίστε, διάβασε ἀγαπητέ μου Γιάγνο τί ἔγραψε ὁ Σουρῆς γιά τίς συμπατριώτισσές σου.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ (Διαβάζει) Ἦρθαν κι'οἱ ὀμορφες Σμυρμιές, μέ ἔρωτα στά χεῖλη

μ' ἔμας νά κάνουνε λαμπρή, μ' ἔμας νά μεταλάβουν καί σάν νά μή μᾶς ἔφτανε κι' ἡ ζέστη τοῦ 'Απρίλη τώρα μᾶς ἦρθανε κι' αὐτές, τά νεῦρα μας ν' ἀνάβουν.

λοιπόν, καλῶς ἀοίσατε τῆς Σμύρνης Νηροῦ Ἰδῆς
κι' ἔλαψτε νὰ σᾶς ἔχωμε γιὰ πάντα συντροφιά,
κοντὰ σᾶς θά ν' ἀνθίζουνε κι' οἱ ἄλλες Ἑλληνίδες
γιατί θά παίρνουν ἀπό σᾶς ὀλίγη ὀμορφιά !...

οἱ Ἀθηναῖοι ἄς βάλουνε καί χαλινό καί γιέμια
γιὰ νὰ καθήσῃ φρόνιμα, ὁ κᾶθε σεβνταλῆς
πού βλέποντάς σᾶς σιέπτεται τῆς Πόλης τᾶ χαρέμια
τῆς Σμύρνης τίς χανούμισσες καί τῆς Ἀνατολῆς !...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ οἱ Ἀθηναῖοι, πάντα φιλόξενοι, ὑποδέχθησαν μέ μεγάλη εὐγένεια τίς σμυρνιές ἐπισκέπτριες, μόνο πού ἓνας ἄλλος σατυρικός ποιητής, ὁ Παυλόπουλος ἢ Παυλίδης πού ἦτανε γνωστός μέ τό γερμανικό ἐπώνυμο Μπύλλερ, Νικόλαος Μπύλλερ ἔγραφε γι' αὐτές ὅτι τίς εὔρισκε λίγο παχουλές... Διάβασε Γιάγκο τό σχετικό του τετράστιχο :

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ (Διαβ' εἰ) εἶναι ὀλίγον εὐτραφεῖς, ἀφ' ὀδοῦ Σμυρναῖαι
πλήν φαίνεται πῶς χάριτας ἔχουν ἐρωτινάς
καί εἶναι ὄλοι τρυφεραί εἰς τήν μορφήν καί νέαι
κι' ἔχουν καί προῖκας, ἀσφαλῶς, εἰς λίρας τουρ-
κινάς !..

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αὐτό τό τελευταῖο, δέν θέλει ἐπεξηγήσει. Ἡ μικρή Ἀθήνα ἦτανε φτωχή καί ὄλοι οἱ νεαροί Ἀθηναῖοι ὄνειρευόντουσαν μιᾶ προῖκα. Γι' αὐτό, ὅταν φθάνανε στήν Ἀθήνα δεσποινίδες ἀπό τήν Αἴγυπτο, ἢ τήν Πόλι ἢ τήν Ὀδησσό τῆς Ρωσίας, ἀπό παντοῦ ὄπου ἀνθοῦσε ἀπόδημος ἑλληνισμός, οἱ ὑποψήφιοι γαμπροί ἔρχιζαν νὰ τίς πολιρκοῦν καί νὰ συζητοῦν πόση προῖκα νὰ ἔχη κᾶθε ὀμογενῆς. Φυσιικά γινόντουσαν ἐξωφρενικῆς συζητήσεις καί ἐξωφρενικώτερες διαδόσεις : Εἶκοσι, τριάντα χιλιάδες λίρες. Ὁ χαρακτηρισμός : χρυσές λίρες, ἐπερίττευε, γιατί τότε ὄλες οἱ λίρες ἦτανε χρυσές. Πάντως γιὰ τίς Σμυρνιές, οἱ Ἀθηναῖοι δέν προλάβανε νὰ κᾶνουν ὄνειρα, γιατί σέ μιᾶ ἐβδομάδα, φύγανε οἱ ἐπισκέπτριες αὐτές καί ἔγραφε τότε ὁ Σουρῆς : Πάλι ἐσύ θά τό διαβάσῃς ἀγαπητέ μου Γιάγκο.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ (Διαβάζει) Κι'οί Σμυρνιές μᾶς φεύγουν ὅλες
οὐ γλυκύτατες μαργιόλες
πού λιγόνουν μέ τά μάτια
καί τά τόσα τους γεινάτια
καί σοῦ παίρνουν τό μυαλό :
Κατευόδιο τους καλό !...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. "Ἔτσι λοιπόν, στήν Λυρική Νοσταλγία τῆς Σμύρνης πού
ἐωρτάσθηκε στόν ~~Πειραιῶν~~ Πειραιϊκό Σύνδεσμο προχτές, βάλαμε
κι' ἑμεῖς ἕνα λιθαράκι...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί δέν μένει, παρά νά θυμηθοῦμε κι' ἕνα παλιό Σμυρνέϊκο
τραγοῦδι, γιά νά ὀλοκληρώσωμε τήν συμβολή μας.
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (Μέ συνοδεία πιάνου) Σμύρνη, πατρίδα μου γλυκειά...
Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί τώρα, ἀγαπητέ μου Δημήτρη, ἀνοίξαμε ἕνα λογαριασμό οἱ
δυσό μας ἀφ' ἑνός καί ἕλλον λογαριασμό ἐσύ, μέ τούς ἀκροατές
μας.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δύο λογαριασμούς ; Πᾶει καταστράφηκα.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μήν τρομάξεις, γιατί στήν πραγματικότητα δέν πρόκειται παρά
γιά ἕνα μόνο λογαριασμό : Πρίν ἀπό λίγο, ἐνῶ συζηπούσαμε γιά
τίς Σμυρνιές, ἀνέφερες τό ὄνομα ἑνός ποιητοῦ Παυλόπουλου ἢ
Μ π Ὑ λ ε ρ... Ποιός ἦτανε αὐτός ; Δέν τόν ἔχομε ἀναφέρει
ποτέ μας.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν ἔχομε μιλήσει ποτέ γιά τόν Νικόλαο Μπύλερ ; Μεγάλη παρά-
λειψις. Τό πραγματικό του ὄνομα ἦτανε Νικόλαος Παυλίδης καί
ἔζησε στήν ἐποχή τοῦ "Οθωνος. "Ἦτανε ὀρφανό παιδί καί τόν
ἀνέθρεψε ἕνας βαυαρὸς ἀξιωματικός, τοῦ ἔμαθε γράμματα καί ὁ
νεαρὸς Παυλόπουλος, πήρε τό ὄνομα τοῦ εὐεργέτη του : Μπύλερ.
Ἔτσι αὐτός πού ἔχει ἀφήσει δύο μνημειώδεις στίχους, δύο στί-
χους πού ἔχουν μένει ἱστορικοί. Ὁ πρῶτος εἶναι : Ἀντιστά-
σεως μή οὔσης - ἔθραυσαν ἀρειμανίως τοὺς φανούς τῆς πρωτευ-
ούσης...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Αυτό τί δίσπιχο έχει γραφεί στην 'Επανάστασι κατά του "Οθωνος στα 1862...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα καί βλέπω ότι τό θυμάσαι. Αύτός ό Μπούλερ ήτανε όπαδός του "Οθωνος καί μέ τό ποίημα πού είχε γραφεί έσατύριζε τούς επαναστάτες... πού χβρίς νά έχουν αντιπάλους, χωρίς νά δώσουν καμμιά μάχη, πυροβολούσαν έναντίον των φαναριών της πόλεως γεγονός πού έκανε τόν Νικόλαο Μπούλερ ή Παυλόπουλο νά γράψη ένα ποίημα τεράστιο έναντίον των επαναστατών μέσα στό όποιο ξεχωρίσανε οι στιχοι αυτοί :

Έν νυκτί έξεγρθέντες οι θρασύτεροι όπλῖται
 άποιοι τινές ραγιαδες καί ευπόλητοι πολῖται
 έθραυσαν άρειμανίως, αντιστάσεως μή ούσης
 έν μετ νυκτί καί μόνη τούς φανούς της πρωτευούσης.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί αυτός ό Μπούλερ ή Παυλόπουλος, όπως τόν είπες, ήτανε ποι-
 τής ή έγινε στιχουργός έν περιστάσεως :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ξεκίνησε από ήθοποιός, ήθοποιός δηλαδή της καιιάς ώρας, έχει
 δέ στό ένεργητικό του ένα κωμικότατο έπεισόδιο, όταν έπειζε
 ένα έργο τόν Μάρκο Μπότσαρη. 'Ο ίδιος είχε τόν ρόλο του ύπα-
 σπιστου του Μήκου Μπότσαρη καί στην δευτέρα ποιήσι του έργου
 όταν τά παλλημάρια του Μπότσαρη τρώνε ένα άρνί επί σκηνής, ό
 Μάρκος Μπότσαρης μέ τόν ύπασπιστή του πρέπει ν'απουσιάζουν.
 "Ομως μία φορά πού τά παλλημάρια είχανε άληθινό άρνί καί τρώ-
 γανε, ό φουκαρής ό Μπούλερ, ζηλεύοντας πού οι άλλοι τρώγανε
 βγήκε στην σκηνή χωρίς νά τό άπαιτη τό έργο καί ειπε :

‘Ο άρχηγός διέταξε, μαζί σας νά συμφάγω
 καί ύστερα στό ιερόν καθήκον μου νά υπάγω...

"Ομως δέν είχε καμμιά έπιτυχία σαν ήθοποιός καί άπεφάσισε νά
 κάνη τόν δημοσιογράφο. "Εβγαλε λοιπόν μία σατυρική έφημερί-
 δα την Τρανατρούνα, στην όποια έσατύριζε τούς πάντας καί τά
 πάντα.

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ

λοιπόν τώρα πού ανέφερες τήν σατυρική του έφημερίδα, τήν Τρανατρούνα, τόν θυμήθηκα αυτόν τόν Μπύλερ. Έσατύριζε τούς βουλευτάς της ~~άλλ~~ έποχής του πού έκβιάζανε τόν πρωθυπουργό νά τούς αναθέση ένα 'Υπουργεϊο, άλλοιως θά μπαίνανε στήν αντι-πολίτευσι καί θά δημοσιογραφούσαν έναντίον του. Τότε ο Μπύλερ έγραφε τό δεύτερο από τά ιστορικά του δίστιχα :

Όσο τίμιος κι'έν εΐσαι, διόλου δέν τό ξεετάζω,
ή ύπουργήμα μου δίνεις ή... έφημερίδα βγάζω !-...

Αυτό δέν εΐναι :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Αυτό άκριβώς. Καί νά ξέρης Γιάνγω ότι όλα αυτά τά ξέρομε από τήν 'Ιστορία του Νεοελληνικού θεάτρου του Νικολάου Λά-σιαρη καί από τίς έρευνες ενός συγχρόνου δικηγόρου, του Κων-σταντίνου Καζαντζή πού εΐναι άκαταπόνητος έρευνητής της πα-λαιάς 'Αθήνας.

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ

Τύπος λοιπόν της παλαιάς 'Αθήνας ο ποιητής αυτός. Καί έζησε πολλά χρόνια :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Ο Κωνσταντίνος Καζαντζής από τίς έρευνες πού έχει κάνει, λέει ότι πέθανε σέ βαθύτατον γήρας. Εΐχε έγκαταλείψει πιά τήν δημοσιογραφία καί τήν σάτυρα καί εΐχε γίνει δημόσιος υπάλλη-λος, τελώνης, διευθυντής σέ κάποιο Τελωνεϊο. Εΐ ε ήσυχάσει πιά καί πέθανε τελείως άθόρυβα, χωρίς έπιηθείους καί δίχως στέφανα. Η μόνη του ίκανοποίησης στά γεράματά του ήτανε νά ~~εΐχε~~ κινάθεται στό μπαλιονάκι του στό σπίτι του στήν Πλάνα καί ν' άκούη τούς κανταδόρους πού τραγουδούσαν : Πρωτ' βράδυ σ' ένθυμοθμαι...

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ

Πιά παλαηά, παλαιότατη καντάδα πού θά τήν ζωντανέψη τώρα ή καλή μας φίλη, ή Κλειώ.

ΚΑΒΙΟ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Πρωτ' βράδυ, σ' ένθυμοθμαι...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πρωτὶ βράδου σ' ἐνθυμούμαι... Εἶναι λοιπὸν περίεργο πῶς ἀλλά-
ζουν οἱ ἀντιλήψεις καὶ οἱ αἰσθηματικὲς διαθέσεις τοῦ κόσμου
τῶν ἐρωτευμένων.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ἐχω τὴν γνώμη ὅτι ὅλες αὐτὲς τίς ἀλλαγές καὶ τίς διαφορο-
ποιήσεις τῶν αἰσθημάτων στὸν ἔρωτα, τίς δημιουργεῖ ἡ μόδα.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἡ Μόδα ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μάλιστα, ἡ γυναικεῖα μόδα. Μὲ ἄλλα μάτια ἔβλεπε ὁ ἐρωτευμέ-
νος τοῦ 1870 τὴν ὠραία του ποῦ ἦτανε σκεπασμένη μὲ μακρὸ φό-
ρεμα ἕως τὸν ἀστράγαλο καὶ μὲ ἄλλα μάτια τὴν βλέπει σήμερα
μὲ σοῦπερ μίνι καὶ ἰδίως τὸ καλοκαίρι στίς ἀερογιαλιές ὅπου
ἡ γυναίκα παριστάνει τὴν Εὔα μὲ τὸ φύλλον τῆς συκῆς. Καί,
ἂν θέλῃς νὰ σοῦ ἀναπτύξω περισσότερο τὴν θεωρία μου, ἐκτός
ἀπὸ τὴν Μόδα, φταίει καὶ ἡ σύγχρονη ἀρχιτεκτονική...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἡ ἀρχιτεκτονική, γιὰ ποῖόν λόγο ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μὰ γιὰ σιέφου λιγάκι : "Ἐνας πανταδόρος τοῦ 1870 ἔλεγε τὴν
πανταδοῦλα του καὶ τὴν ἔκουγε ἐκείνη ἀπὸ τὸ μπαλιονάκι τῆς
μὲ τίς μαντζουράνες καὶ τοὺς βασιλικούς καὶ τὰ γεράνια στὸ
δεύτερο πᾶτωμα τὸ πολὺ, τοῦ μικροῦ τῆς χαμηλοῦ σπιτιοῦ.
"Ἄντε σήμερα νὰ κἀνῃ παντάδα ἕνας χριστιανὸς γιὰ τὴν ὠραία
του ποῦ κατοικοεδρεύει στὸ ρετιρέ μιᾶς πολυκατοικίας στὸν
ἔδβορο ὄροφο. Νὰ λοιπὸν ποῦ ἡ Μόδα ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ Ἀρχιτεκτο-
νική ἀφ' ἑτέρου ἔχουν καταργήσει τίς παντάδες.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιὰγνο μου σὲ θαυμάζω. Δέν εἶσαι μόνον πολῦτιμος μουσικὸς βο-
θὸς στίς παντάδες καὶ τὰ παλαιὰ τραγούδια, μὰ ἔχεις καταγί-
νει καὶ στὴν ψυχολογία τῆς παντάδας. Ὁμολογῶ ὅτι μὲ πέρασες
στὴν μελέτη τῆς Παληῆς Ἀθήνας. Γι' αὐτό, ἐπειδὴ σοῦ χρωστάω
μιὰν ἀνταπόδοσι θὰ σὲ γνωρίσω σήμερα μὲ τὸν μπάριμα Χρήστο
τὸν Λαζαρή.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μπάριμα Χρήστο ς Λαζαρή, ποῖός ἦναι εἶναι πάλι αὐτός ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πρώτα πρώτα δέν είναι. "Η τ α ν ε. "Ο μπάριμα Χρήστος ό Λαζαρης ήτανε ένας από τούς τύπους τής παληάς 'Αθήνας, γιά τόν όποτον δέν έχομε ποτέ μιλήσει.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τρελλός καί αυτός ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Αν δέν ήτανε τρελλός, θά ήτανε μισοπάλαβος κι' αν δέν ήτανε μισοπάλαβος, άσφαλώς ήτανε τύπος ένκεντρικός καί ιδιορρυθμος.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί πώς τόν θυμήθημες τώρα τόν μπάριμα Χρήστο τόν Λαζαρη άφού ποτέ ήλλοτε δέν έχομε μιλήσει γι' αυτόν ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μιλούσαμε γιά τίς παντάδες καί θυμήθημα ότι ό Χρήστος ό Λαζαρης, μ'όλο πού ήτανε ~~πάλαι~~ βέρος άθηναίος, πίστευε πώς είναι φανατικός πολέμιος τής παντάδας καί έβγαζε φιλιππιό κατά τής παντάδας καί τών πανταδόρων στά καφενετα όπου έσύχναζε : "Η Κυβέρνησις, έλεγε, όφείλει διά νόμου νά καταρήση τήν νυκτερινήν παντάδαν, ήτις ένω άποτελεϊ αισθηματικήν ένδύλωσιν ενός έρωτευμένου, είναι ταυτοχρόνως ένόχλησις διά τούς κοιμωμένους καί άναπαυομένους από τόν πάματον τής ήμέρας, πολίτας. Βάλιστα "Ομως παρά τίς άντιλήψεις του αυτές, ό Λαζαρης όταν δέν εΐχε συντροφιά καί άκροατήριο στό καφενετο όπου έδίδασκε, σιγοτραγουδοσσε, έχοντας πάντα στά χείλη του τόν αιώνιο καί άχώριστο συντροφό του, έναν ναογιλέ : Τα μαύρα μάτια τήν αύγή...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Θά ήτανε άσφαλώς τό αγαπημένο του τραγουδι. Να μιά καλή ιδέα όμως. Νά μεις πη ή κλειώ αυτό τό παλαιότατο τραγουδι : Τά μαύρα μάτια τήν αύγή, νά ακά τό θυμηθούμε κι' έμεις.

ΚΑΒΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (Μέ συνοδεία πιάνου) Τα μαύρα μάτια τήν αύγή...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ ~~Και~~ τώρα θά συνεχίσωμε γιά τόν μπάρμπα Κοηστο τόν Λαζαρη.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πρώτα πρώτα πρέπει νά σοθ τόν περιγράψω. Ξηέφου Γιάγκο, ένα πρόσωπο χονδροειδέστατο, μέ δυό μεγάλα, άσυνήθιστα μεγάλα ά-
τιά σάν άτιλά έλέφαντος, σεντιωμένα πρής τά πλαγια, κάθετα πρής
τά μάγουλά του και μέ χοντρή στρογγυλή μύτη, πάντα κόκκινη.
Φρύδια πυκνά σάν βούρτσες, ένα μουστάκι πού ξεφετε πρής τά κάτω
μάτια ζωηρά και στά παχειά του χείλη, τό μαρκοθτσι ενός ναργιλέ

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Άρατος θά ήτανε ο Λαζαρης...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ήτανε πολύ μορφωμένος, μιλοθσε πάντα σέ καθαρεύουσα και δέν
ήκανε τίποτε έλλο παρή νά διδάσκη και νά λέη μέ τήν βροντώδη
του φωνή : "Εγώ δέν συζητώ, βρέ ζώα, αλλά διδάσκω και όλοι οι
μορφωμένοι άνθρωποι, έχουν υποχρέωσι νά μέ άκοθν γιά νά γίνωντα
καλύτεροι... Λιότι έγω έχω σπουδάσει μαθηματικά και άστρονομία,
φιλολογία και άρχιτεκτονική, φυσική και χημεία. Τό ακοθτε βρέ
ζώα ;

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Καί τόν άκοθγανε τή ώπ ζώα ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τόν άκοθγανε και γλεντοθσανε μέ όσα έλεγε γιαιτί ο Λαζαρης
ίσχυριζότανε πώς είχε χρηματίσει και καθηγητής της "Αστρονομί-
μας στό Πανεπιστήμιο της Πενσυλβανίας και διευθυντής του "τε-
σπεροσκοπείου στην "Αμερική...

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ "Έλεγε και τέτοια ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κι'έν τολμοθσε κανείς νά τό άμφισπητήση αυτό, άκουγε βρισιές
κρωτοφανεές και χυδαιότατες : Καί βρε κτήνη πού δέν μέ πιστεθ-
ετε... "Εδίδαση στο Πανεπιστήμιο της Πενσυλβανία, άστρονομία
και τίς θεωρίες τίς δικές μου άκολουθοθνε σήμερα οι άστρονό-
μοι σ'όλον τόν κόσμο... Καί βρέ καθάρματα πού δέν μέ πιστεθ-
ετε και θέλετε νά μου κάνετε τοθς έξυπνοθς

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Τότε βέβαια, γιά νά μήν άκοθσουνε και άλλες θβρεις, κάνανε
πώς τόν πιστεθάνε όλοι...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Όμως ήν βρισκότανε κανένας πολύ δύσπιστος, ό λαζαρής είχε
γι' αυτόν τό μεγάλο του τό επίχειρημα : "Έργαζε από τή τσέπη
του ένα τεράστιο σιδερένιο κλειδί και τό άκουμποσε επάνω
στό τραπέζι του καφενείου : Νά βρέ κτήνος που δέν πιστεύεις

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Τί είναι αυτό μάρμαρα χρήστο ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό κλειδί βρέ τσον.

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Ποιό κλειδί ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό κλειδί του 'Αστεροσκοπείου της Πενσυλβανίας. "Όταν έφυγα
άπ' εκεί, άφησημένος όπως είναι θαοι οι σοφοί, τό έβαλα στην
τσέπη μου... και τό χέχασα !...

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Και τώρα, πως μενοβγαίνουνε στο 'Αστεροσκοπείο ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βρέ τσον θροθιο, βρέ άρχι-ηλίθιο... στιάσανε άλλο κλειδί. Τούς
έστειλα ένα γράμμα και τούς ζήτησα συγγνώμη για τήν άφησημάδα
μου και μου άπαντήσανε : Χαλέλι σου κύριο καθηγητά, κράτησε
το για άνάμνησι.

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Και στην πραγματικότητα, τί ήτανε αυτό τό κλειδί ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ο χρήστος ό λαζαρής, παληός άθηναίος, ε'χε κάτι σπιτάμια
στην συνοικία Ευρρη, παληόσπιτα βέβαια και μισο-έρετωμένα
άπό τά όποτα όπως είχε κάτι λίγα είσοδήματα και ζούσε με αυτό.
Μεταξύ αυτών είχε κι' ένα σταβλο που τον νοίκιαζε σ' έναν άμα-
ξη και τό κλειδί αυτό ήτανε τό κλειδί του σταύλου του

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Τόν πρόλαβες έσύ άνηήτηρ τον μάρμαρα χρήστο τον λαζαρή ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πως δέν τον πρόλαβα ; Νά πέθανε γύρω στα 1922 ή 23, έδω και
πενήντα χρόνια. "Ήτανε ό τύπος του καφενοβίου άθηναίου. "Έ-
φυγε τό πρωί από τό σπίτι του και γύριζε όλη τήν ήμέρα από
καφενετο σε καφενετο, όπου ήξερε ότι θα εβρισκε άκροατής
να μιλήση και κυρίως να βούση. Τό πρωί ξεκινούσε από ένα
καφενεδάκι της πλατείας Ευρρη και ύστερα πήγαινε σε άλλα
μεγαλύτερα καφενετα, στο Νέον Κέντρο της 'Ομονοίας, στο
Ζαχαράτου και άλλα...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Εγω άκούσει ότι αυτό τό σημερινό πολυθρόνο 11.

καφενετό της 'Ομονοίας, τό Πέον Κέντρον, ήτανε άλλοτε τό φιλολογικό κέντρο του ποιητού Στεφάνου Καρτζώμη. 'Αλήθεια είναι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βεβαιότατα. Αυτό γινότανε στά 1910, έδω κι'έξηντα χρόνια.

'Η πλατεία 'Ομονοίας τότε είχε περί τά δέκα καφενετα. Μιά μέρα θά πρέπει νά τήν άφιερώσωμε στά καφενετα της παληάς 'Αθήνας. Τίς νύχτες ό μπάρμπα κρηστός ό Λαζαρής, κατέληγε πάντα στό καφενετο Βυζάντιον, που ήτανε τότε δίπλα στό φαρμακείο του Ήσικάνου πρός τήν όδόν Πειραιώς. 'Εκεί τίς νύχτες μαζευόντουσαν και δημοσιογράφοι και ήθοποιόι και έβρισκε μπόλικους άκροατάς ό μπάρμπα κρηστός. Κι'έκεί, μάλιστα πέθανε μία νύχτα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Εκεί, στό καφενετο μέσα πέθανε ό Λαζαρής ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Όχι άκριβώς έκεί, μά τό βράδυ έκείνο δέν αισθανότανε καλά.

"Όπως εΐχε διηγηθεί εΐχε φάει στό σπίτι του δυό βωδινές μπριζόλες μέ πατάτες τηγανιτές

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δυό βωδινές μπριζόλες ό άθεόφοβος ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. Πήγε στό νυχτερινό του καφενετο, άρχισε τούς καφέδες

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Και τόν ναργιλέ του βέβαια...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Όπως όήποτε. Και φαίνεται ότι ένω έδίδασκε και έλεγε τά συνηθισμένα του, του έφεραν πολλές άντιρρήσεις οι συνομιλητές του και τόν στενοχωρέσανε... "Αναψα, φούντωσε, κόρωσε ό Λαζαρής, έβρισε καπηλικάτατα τούς άκροατάς του που του εδ φέρνανε άντιρρήσεις και τήν νύχτα στό σπίτι του του ήρθε μία συγκοπή...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Βρί τόν κακομοΐρη τόν μπάρμπα κρηστό... Ππάμ και κάτω ; "Εμεινε στόν τόπο ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Όχι άμέσως. 'Η άδελφή του, εΐχε μία γεροντοκόρη άδελφή, τρέχει στήν ~~φειάδα~~ γειτονιά νά φωνάξη ένα γνωστό γιατρό, ό όποιος έλειπε και άντί του γιατρού ηγήγε ή γυναίκα του που ήτανε μαμή...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τόν κακομοΐρη τόν μπάρμπα κρηστό... Με μαμή πέθανε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Όχι, γιατί έως του φθάση ή μαμή, ό Λαζαρής εΐχε πεθάνει ένω στόν όρόμο, κερνούσαν τρεις καντεδόροι και τραγουδούσανε

τήν γνωστή βαρναρόλλα τοῦ Σανθόπουλου : Ἰπὸ το φῶς τῆς σε-
λήνης... κλπ

ΚΑΒΙΟ ΔΗΝΑΡΑΟΥ (ἐπιτομή πλάγιου) Ἡ νύ-τα ἡ δημοφῆ
Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

Τ Β Α Ο Σ